

iurisditionem mandare alteri non posse manifestum est – очевидно, що передані повноваження не можна передавати комусь іншому».

Існує безліч прикладів використання як самого концепту «manus», так і його дериватів в юриспруденції. Але і в майже усіх інших наукових сферах спеціалістами різних професій (наприклад, лінгвістами, політологами, соціологами, істориками, медиками), рівно як і в битовому дискурсі на кожному кроці використовуються похідні від «manus» слова і терміни: манускріпт, маніпуляції, мануальний, еманципація, мандат, маніфест, маніфестація, манити, приманювати. І завжди цікаво буває проаналізувати асоціативні зв'язки між похідними словами і основним значенням слова, від якого вони утворені. Без цього неможливим є проникнення в спеціалізацію будь-якої сфери науки.

Список використаної літератури:

1. Бабичев Н.П., Боровский Я.М. Словарь латинских крылатых слов. – Москва: Русский язык, 2003. – 960 с.
2. Гай. Институции. Книги 1 – 4. Москва, 1997.
3. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь. – Москва: Русский язык, 2007. – 1096 с.
4. Законы XII таблиц. – Москва, 1996 с.
5. Перетерский И.С. Дигесты Юстиниана. – Москва. 1956.
6. Подопрігора А.А. Основы римского гражданского права. Киев: Вища школа, 1990. – 283 с.
7. Тарасова А.М. Словарь латинских юридических фраз и терминов. – Одесса: Юридическая литература, 2003. – 42 с.
8. Темнов Е.И. Латинские юридические изречения. –Москва: Экзамен, 1996. – 382 с.
9. Хоміцька З.М. Словник латинських юридичних висловів. Харків: Право, 2007. – 269 с.

Ключові слова: рука, термін, право, влада, праця, етимологія, мандат, маніфест.
Ключевые слова: рука, срок, право, власть, труд, этимология, мандат, манифест.
Key words: hand, term, law, power, labor, etymology, mandate, manifesto.

ВАРЕЦЬКА ОЛЬГА ОЛЕГІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри іноземних мов № 2*

КРИТИКА ЯК ЖАНР ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ Й УКРАЇНІ

Критика як жанр публічної і, зокрема, політичної комунікації, базується на системному, стратегічному та тактичному рівнях. На системному рівні критика визначається як вторинний реактивний засіб переконання. На стратегічному рівні виокремлюються такі

елементи, як ситуація, статус оратора, тип аудиторії, завдання критики та мотиваційні настанови мовця, який критикує. На тактичному рівні визначаються особливості функціонування жанру у живому мовленні [1, с. 36-37]. Необхідно підкреслити, що метою критичного дискурсу є саме фіксація та подальше виправлення помилок, недоліків, порушення норм. Так, головні *стратегії* критичного дискурсу пов'язуються із (1) контролем, (2) оцінкою та (3) інформуванням. Стратегія контролю в критичному дискурсі реалізується через тактику встановлення відповідності/невідповідності дій опонента правилам, прийнятим у суспільстві або в рамках певного інституту. При цьому механізм критики починає діяти саме тоді, коли актуалізується категорія неспівпадіння ціннісно-нормативній системі [2, с. 85]. Стратегія оцінки вирішується у критичній площині за рахунок тактик аналізу наявної інформації та встановлення її місця на оцінній шкалі у відповідності з пануючими у соціумі ціннісними вподобаннями та стереотипами. Стратегія інформування передбачає тактики повідомлення про підсумки контролю та критичного оцінювання об'єкту та вказування на причини недоліків [5, с. 158-159].

Цільова настанова політичної комунікації, особливо під час електоральної боротьби, зумовлює дві стратегії критики – конструктивну і деструктивну. Мета *конструктивної критики* полягає у налагодженні наявного положення речей та поліпшенні кооперативного взаєморозуміння між політичними опонентами. Конструктивна критика з боку адресанта критики реалізується через тактики 1) проголошення своєї думки та політичної позиції; 2) вказування на конкретні деталі та моменти дій об'єкту критики; 3) аргументації своєї критичної позиції; 4) наведення прикладів на основі широкого кола фонових знань мовної особистості політика [7, с. 126], 4) вказування на позитивні сторони дій опонента та ін. Адресант критики виступає з критикою своєчасно, він є спеціалістом у тій сфері, яка піддається критиці, при цьому критик не втручається в особистий простір того, кого він критикує, він піддає критиці не саму людину, а її думку, слова або дії. Тактичним маркером конструктивної критики є перш за все зацікавленість адресанта критики у виробленні нового рішення/підходу щодо коригування помилки. Таким чином, конструктивна критика має доброзичливий характер і висловлюється, як правило, у формі побажань та рекомендацій [3].

Деструктивна критика формується конфліктними стратегіями агресії і маніпуляції, метою яких є, з одного боку, вдоволення своїх емоційних потреб «спустити» негатив на політичного опонента, з іншого боку – його непряме примушення роботи те, чого він бажає або викликати у того, кого він критикує, почуття вини та сорому. Деструктивна критика з боку адресанта реалізується через тактики 1) відлучення себе «останньою інстанцією», ствердження якої не можна піддавати сумніву, 2) критикування не чогось конкретного, а всього одразу 3) вказування на дрібниці, які є неважливими, 4) приниження та образи. Деструктивна критика має несприятливий характер і реалізується у формі докору, засудження або розгрому [4].

Специфіка критики як жанру політичної комунікації в Німеччині й Україні характеризуються, перш за все, розбіжностями у ставленні німців і українців до критики. Для німецькомовної культури характерна орієнтація на зміст завдання та його успішне виконання, відповідно, форма критичного діалогу є нормою між політиками та іншими публічними особами, де ніхто з комунікантів не сприймає критику на свій рахунок. Також в німецькій мові поняття *Kritik* не має такої негативної конотації, як в українській мові, оскільки критика визначається як компетентне оцінювання із визначенням недоліків та їх аналізом. Німецький концепт *Kritik* розташовується від позитивної вмотивованої (*konstruktiv, berechtigt, handfest, helfend, hilfreich, nützlich, sachlich*) через нейтральну, слабку (*maßvoll, unsachlich, lau, zahm*) до негативно вмотивованої (*destruktiv, kleinlich, herablassend, vernichtend, ätzend*) критики. Критика може розрізнятися за ступенем (*scharf, harsch, heftig, hart*) та обсягом (*breit, breit gefächert*) [6, 2019].

В українській мові поняття «критика» також пов'язується із значенням «розгляд і оцінка когось, чогось із метою виявлення та усунення вад, хиб», але воно має додаткове значення «негативне судження про щось». Ознаки українського концепту «критика» розташовується від «позитивної» корисної (*доброзичлива, ділова, конструктивна, аргументована, здорова, підбадьорлива, справедлива, неупереджена*) через нейтральну (*помірна, слабка, боязка*) до «негативної» (*гостра, уїдлива, дошкульна, нищівна, розгромна, вбивча*) критики.

Диференційним маркером конструктивної критики є наявність в критичному коментарі будь-яких пропозицій щодо поліпшення [6, с. 288]. У німецькому політичному дискурсі перевага віддається саме позитивно вмотивованій жанровій формі критики – *переконанню*, яке є основою демократичної промови і належить до впливового арсеналу політика, здатного фахово критикувати, переконувати, водночас приймати жорстку критику й відповідати на неї. При цьому особисте (позитивне/негативне) ставлення до дій опонента відокремлюється від його особистості. Так, наприклад, незважаючи на оптимістичний заклик «Ангела Меркель – наш канцлер і повинна їм залишатися!», депутати партії канцлерки жорстко критикували керівництво партії та відкрито формулювали претензії до голови CDU, а саме: 1) відсутність в Конституції максимальної кількості біженців, яке має право прийняти Німеччина; 2) декларовані партією християнські цінності не можуть і не повинні вводити в протиріччя з державним устроєм; 3) вибухи злочинності в гуртожитках біженців і біля них та ін. В українському політичному дискурсі, навпаки, критика у формі негативного судження є основою жанру *провокації*, яка орієнтована не на аналіз помилки в діях опонента, а переслідує мету завдати максимальної шкоди політичному супротивникові, зробив негативну оцінку його особистості. Також диференційною рисою українського критичного стратегування є активне використання українськими політиками пейоративів, які неможливо почути в німецькому політичному дискурсі навіть під час самої жорстокої критики [6, с. 290].

Таким чином, дискурсивна специфіка критики як жанру політичної комунікації в Німеччині й Україні буде визначатися як на стратегічному (конструктивність vs деструктивність), так і тактичному (переконання vs провокація) рівнях. Перспективними для подальшого дослідження політичної критики у неблизькоспоріднених мовах вважаємо проведення зіставлення вербальних та паравербальних засобів вираження/оформлення критики в німецькомовному та україномовному політичному дискурсах та визначення контрастів з урахуванням статусу оратора, типу аудиторії, характеру критики, фонових знань мовної особистості політика та ін.

Список використаної літератури:

1. Анисимова Т. В. Современная деловая риторика. – М.: Московский психолого-социальный институт / Т. В. Анисимова, Е. Г. Гимпельсон – Воронеж: НПО «Модэк», 2002. – 432 с.
2. Бабаева Е. В. Дискурсивное измерение ценностей / Е. В. Бабаева. – Волжский: Филиал ГОУВПО «МЭИ (ТУ)» в г. Волжском, 2003. – 102 с.
3. Варецкая О. О. Стратегии и тактики критики в политическом дискурсе Германии и Украины (сопоставительный анализ) / О.О. Гридюшко // The European Journal of Literature and Linguistics. – № 4/2019. – Vienna : Premier Publishing, 2019. – P. 3–9.
4. Варецька О. О. Лінгводискурсивні контрасти політичного критисайзингу (німецько-українська паралель) // Одеський лінгвістичний вісник : зб. наук. праць / Національний університет «Одеська юридична академія». – Вип. 14. – Одеса: Фенікс, 2019. – С. 65–74
5. Гаврилова Н. В. Лингвокультурный концепт «КРИТИКА» и его функционирование в педагогическом дискурсе: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Гаврилова Наталья Викторовна. – Волгоград, 2007. – 263 с.
6. Гридюшко О. О. Дискурсивні стратегії критики в електоральному дискурсі Німеччини й України (контрастивний аспект) / О. О. Гридюшко // Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць / [гол. ред. Т. Ю. Ковалевська]; Вип. 26. У 2-х томах. Т. 2. – Одеса: «ПолиПринт», 2019. – С. 285–295.
7. Славова Л. Л. Роль фонових знань в структурі мовної особистості (на матеріалі американського і українського політичних дискурсів) / Л. Л. Славова // European Applied Sciences. – Stuttgart : ORT Publishing, 2014. – № 2. – С. 124–26.

Ключові слова: німецький, український, критика, політичний дискурс, конструктивний, деструктивний, контрасти.

Ключевые слова: немецкий, украинский, критика, политический дискурс, конструктивный, деструктивный, контрасты.

Key words: German, Ukrainian, criticism, political discourse, constructive, destructive, contrasts.